

فصل ۷

مصرف کنندگان، تولید کنندگان، و کارایی بازار

آنچه در این فصل می‌آموزیم :

۱. مازاد مصرف‌کننده چیست؟ چه ارتباطی با منحنی تقاضا دارد؟

۲. مازاد رفاه تولیدکننده چیست؟ چه ارتباطی با منحنی عرضه دارد؟

۳. آیا بازارها تخصیص مطلوبی از منابع ایجاد می‌کنند؟ یا می‌توان نتیجه بازار را بهبود بخشید؟

مقدمه

تخصیص منابع به موارد زیر اشاره دارد:

- کدام تولیدکنندگان کالا را تولید می کنند؟
- کدام مصرف کنندگان کالا را مصرف می کنند؟
- چه مقدار از هر کالا تولید می شود؟

اقتصاد رفاه :

- درباره این است که تخصیص منابع چگونه باشد تا رفاه مصرف کننده و تولیدکننده حداکثر شود.

مصرف کنندگان

تمایل به پرداخت

تمایل به پرداخت :

- حداکثر مبلغی که خریدار برای آن کالا می‌پردازد.
- ارزشی که یک کالا برای خریدار دارد.

مثال :

- شاگردان کلاس اول، میخواهند برای امتحان کتاب نمونه سوال تهیه کنند؛ آنان حاضرند چقدر به کتابفروشی مدرسه پرداخت کنند؟

کلاس اولی‌ها	تمایل به پرداخت
سینا	۳۰۰
بردیا	۲۵۰
علی	۱۷۵
حامد	۱۲۵

اگر قیمت کتاب ۲۰۰ تومان باشد، چه کسانی کتاب را می‌خرند؟

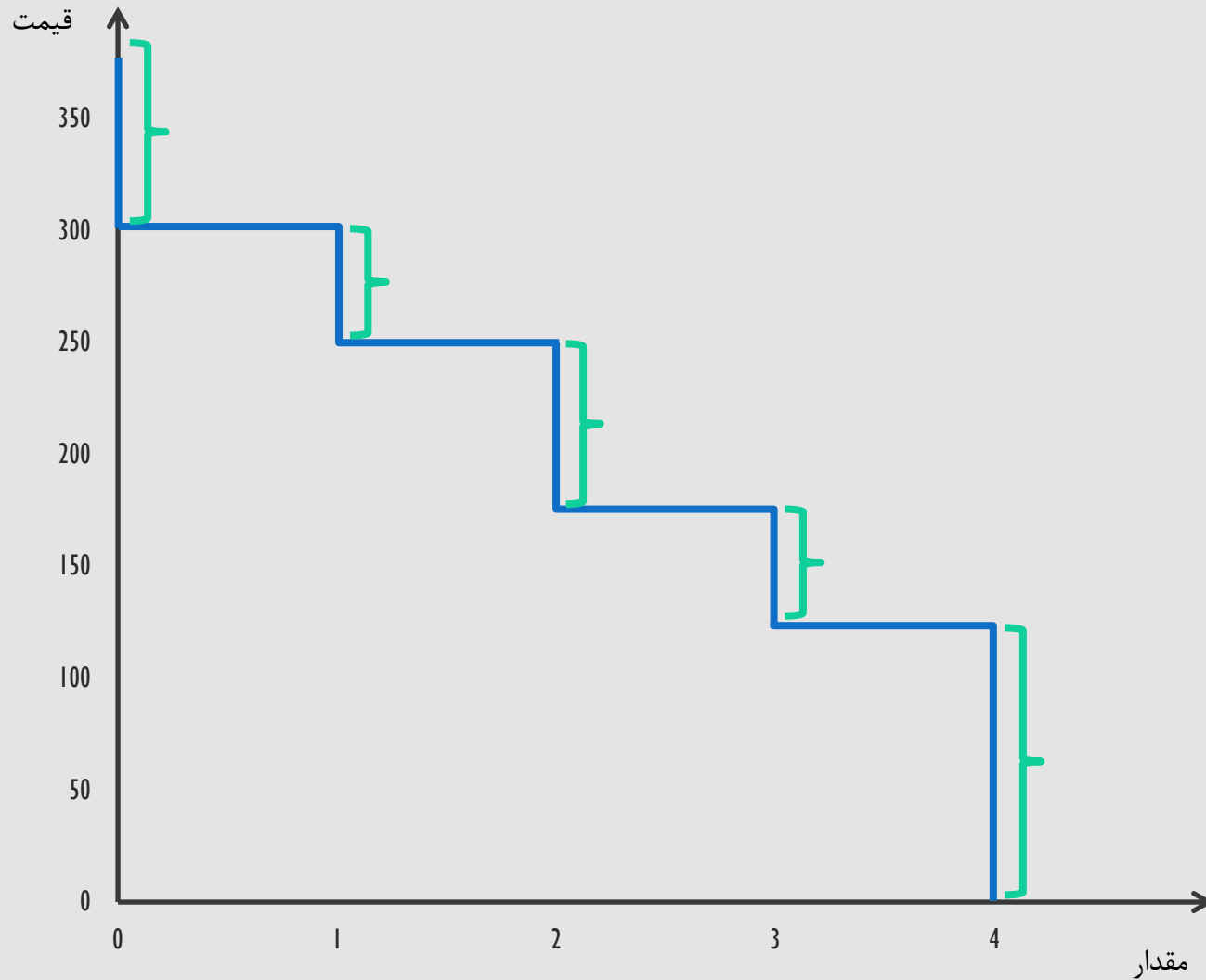

جدول تقاضا کتاب

مقدار تقاضا کل	چه کسی می خرد؟	قیمت کتاب
۰	هیچکس	۳۰۱ و بالاتر
۱	سینا	۲۵۱ تا ۳۰۰
۲	سینا - بردیا	۱۷۶ تا ۲۵۰
۳	سینا _ بردیا _ علی	۱۲۶ تا ۱۷۵
۴	سینا _ بردیا _ علی _ حامد	۰ تا ۱۲۵

کلاس اولی ها	تمایل به پرداخت
سینا	۳۰۰
بردیا	۲۵۰
علی	۱۷۵
حامد	۱۲۵

منحنی تقاضا کتاب

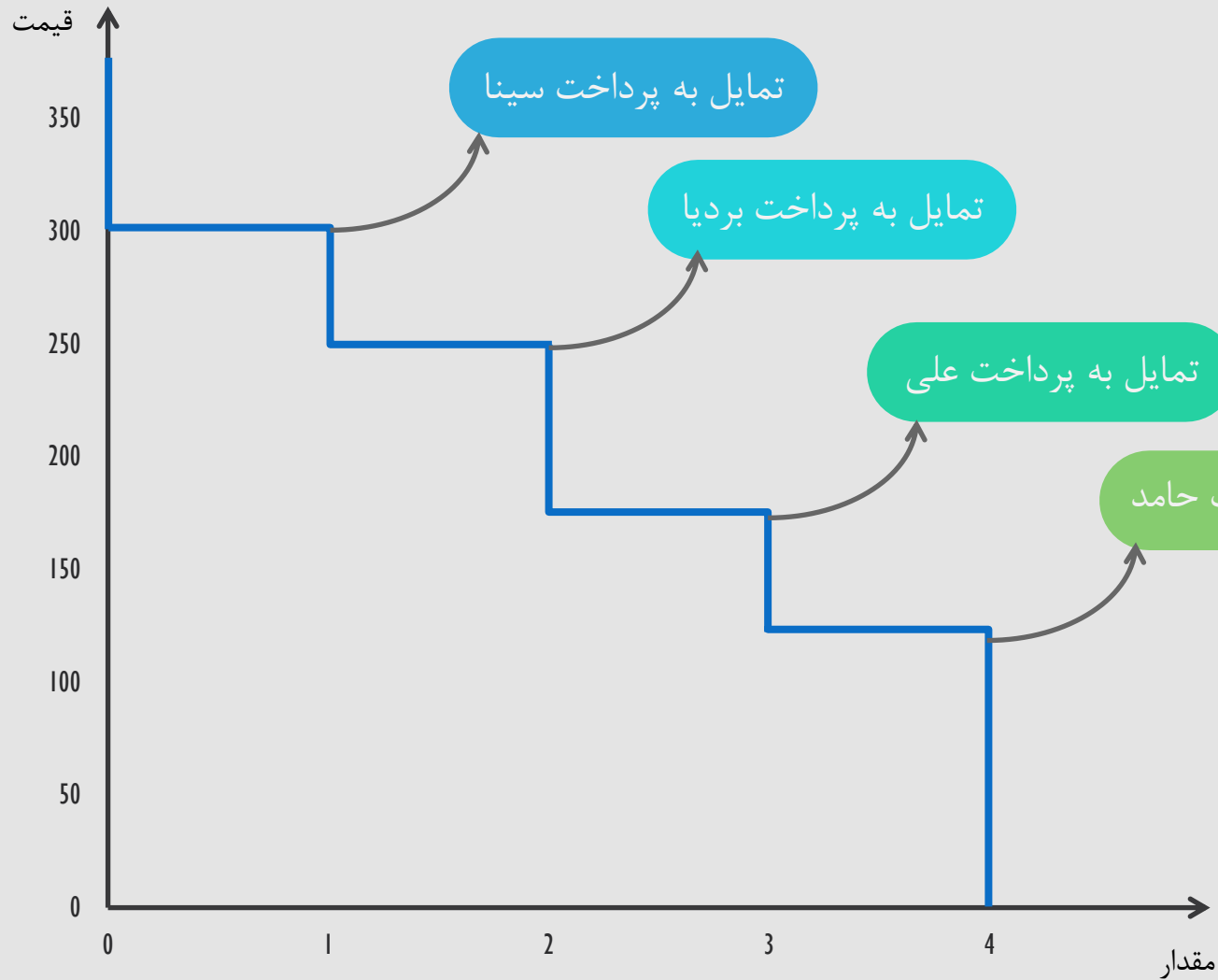

قیمت کتاب	مقدار تقاضا کل
۳۰۱ و بالاتر	۰
۳۰۰ تا ۲۵۱	۱
۲۵۰ تا ۱۷۶	۲
۱۷۵ تا ۱۲۶	۳
۱۲۵ تا ۰	۴

چرا منحنی تقاضا به صورت پله‌ای است؟

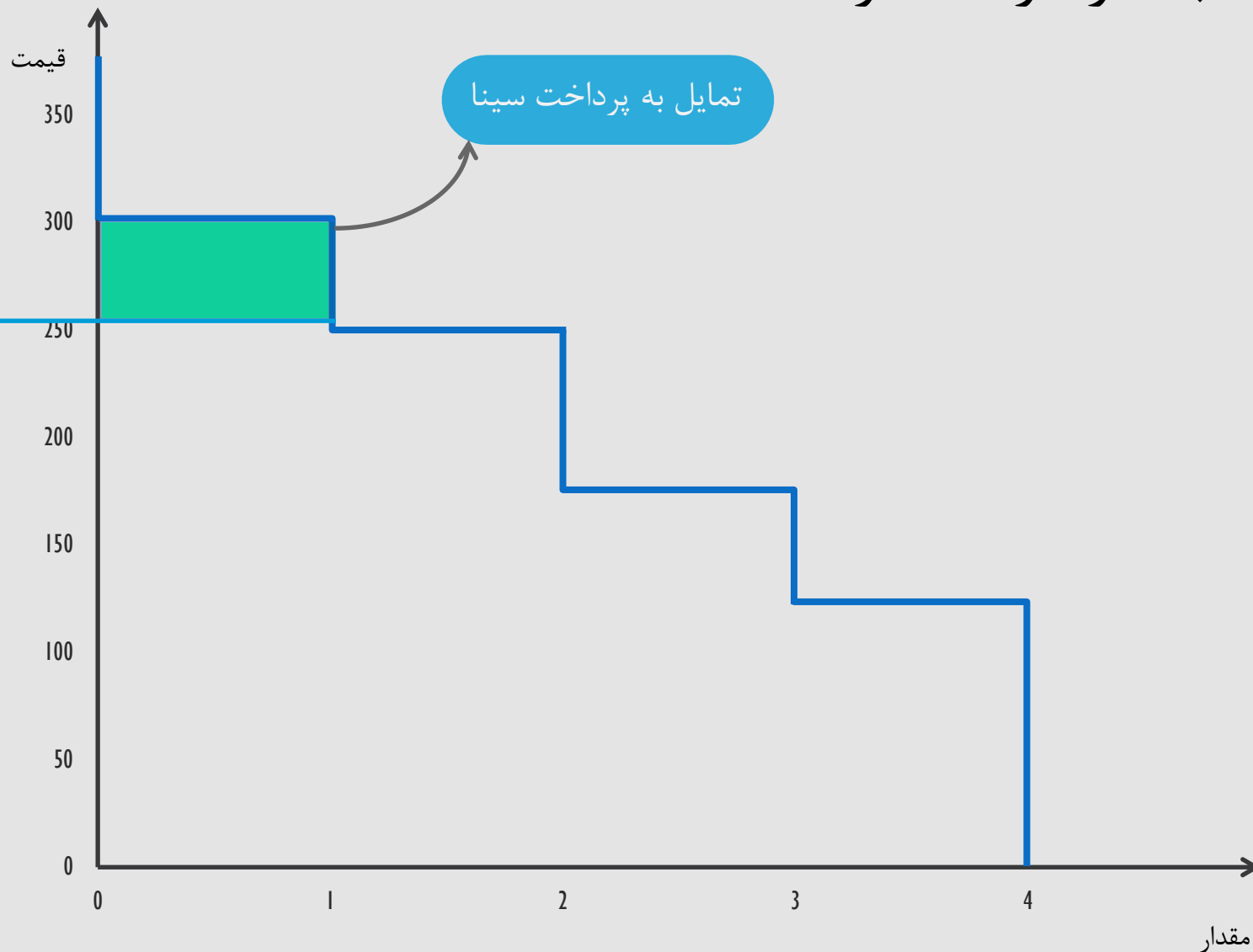

منحنی تقاضا کتاب و تمایل به پرداخت

- دقت کنید ارتفاع منحنی تقاضا، تمایل به پرداخت هر خریدار را نشان می‌دهد.

محاسبه مزاد رفاه مصرف کننده

اگر قیمت کتاب ۲۶۰ هزار تومان باشد.

مزاد رفاه سینا:

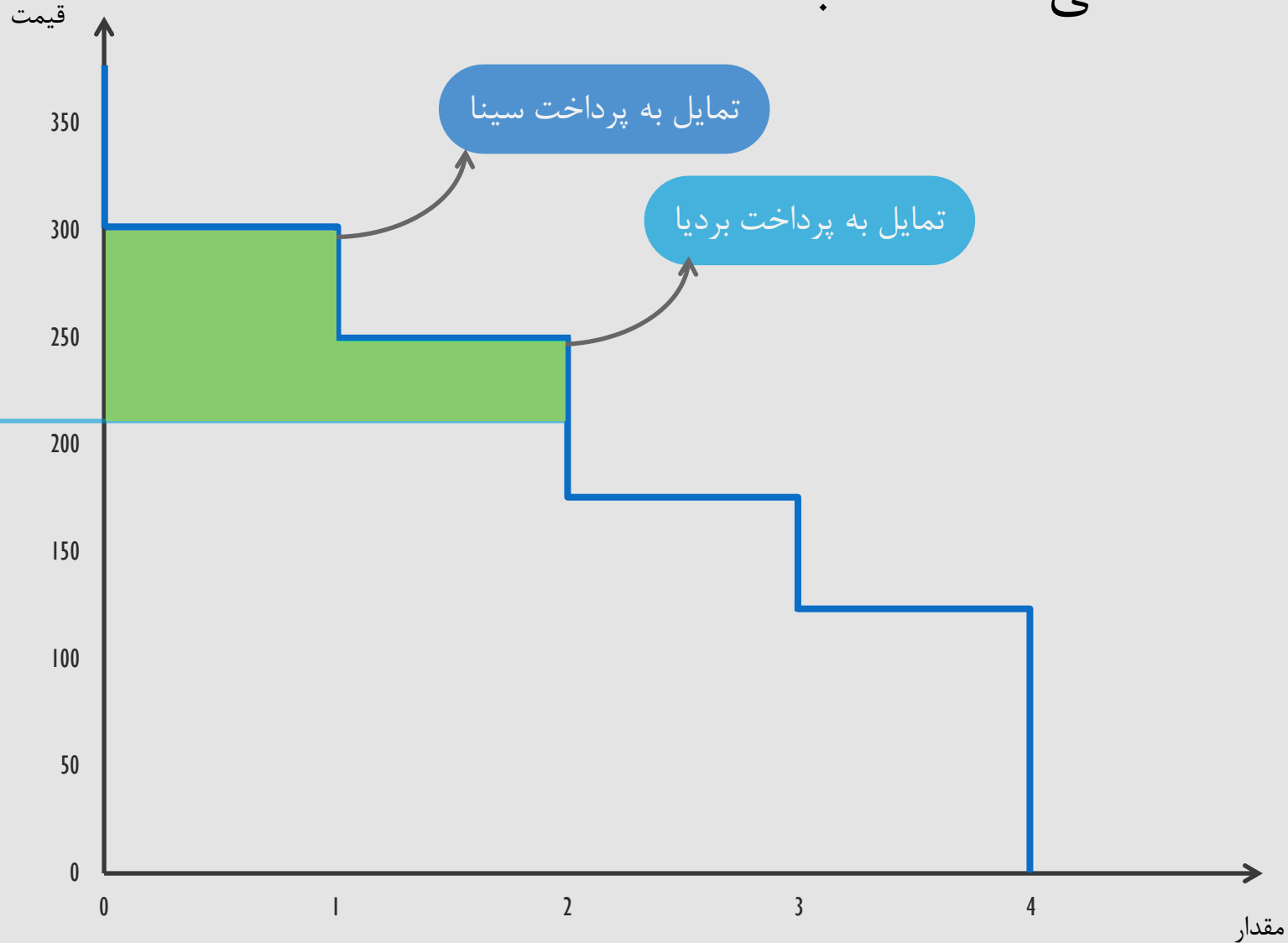
$$300 - 260 = 40$$

مزاد رفاه کل = ۴۰ هزار تومان

در بازار، مزاد رفاه مصرف کننده برابر است با مساحت ناحیه زیر منحنی تقاضا و بالای خط قیمت.

منحنی تقاضا کتاب

اگر قیمت کتاب ۲۲۰ هزار تومان باشد.

مازاد رفاه سینا :

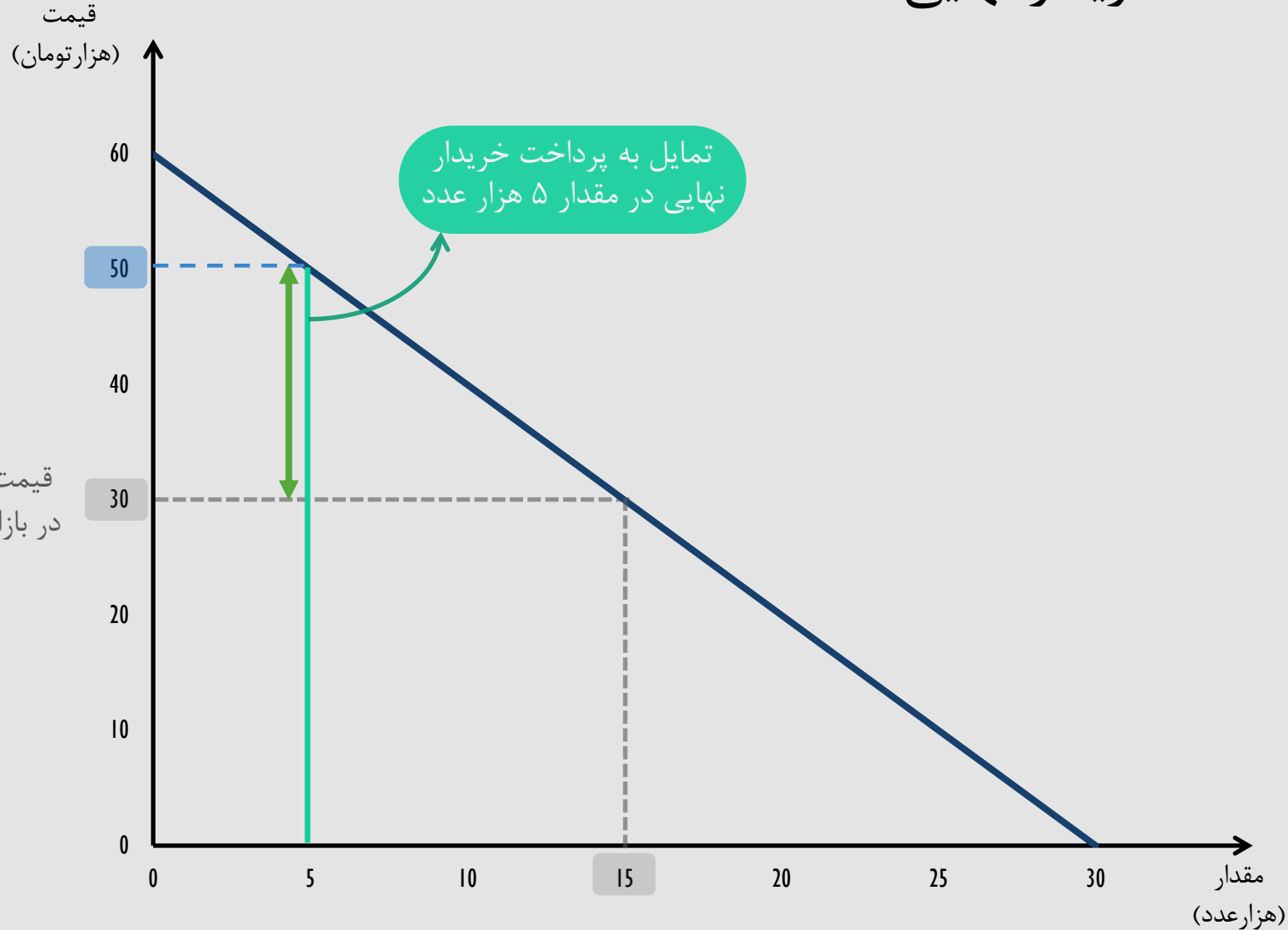
$$300 - 220 = 80$$

مازاد رفاه بردیا :

$$250 - 220 = 30$$

مازاد رفاه کل = ۱۱۰ هزار تومان

خریدار نهایی

حال بازار عینک را در نظر بگیرید:

- قیمت عینک ۳۰ هزار تومان است.
- مقدار تعادلی ۱۵ هزار عدد است.

وقتی مقدار ۵ واحد است:

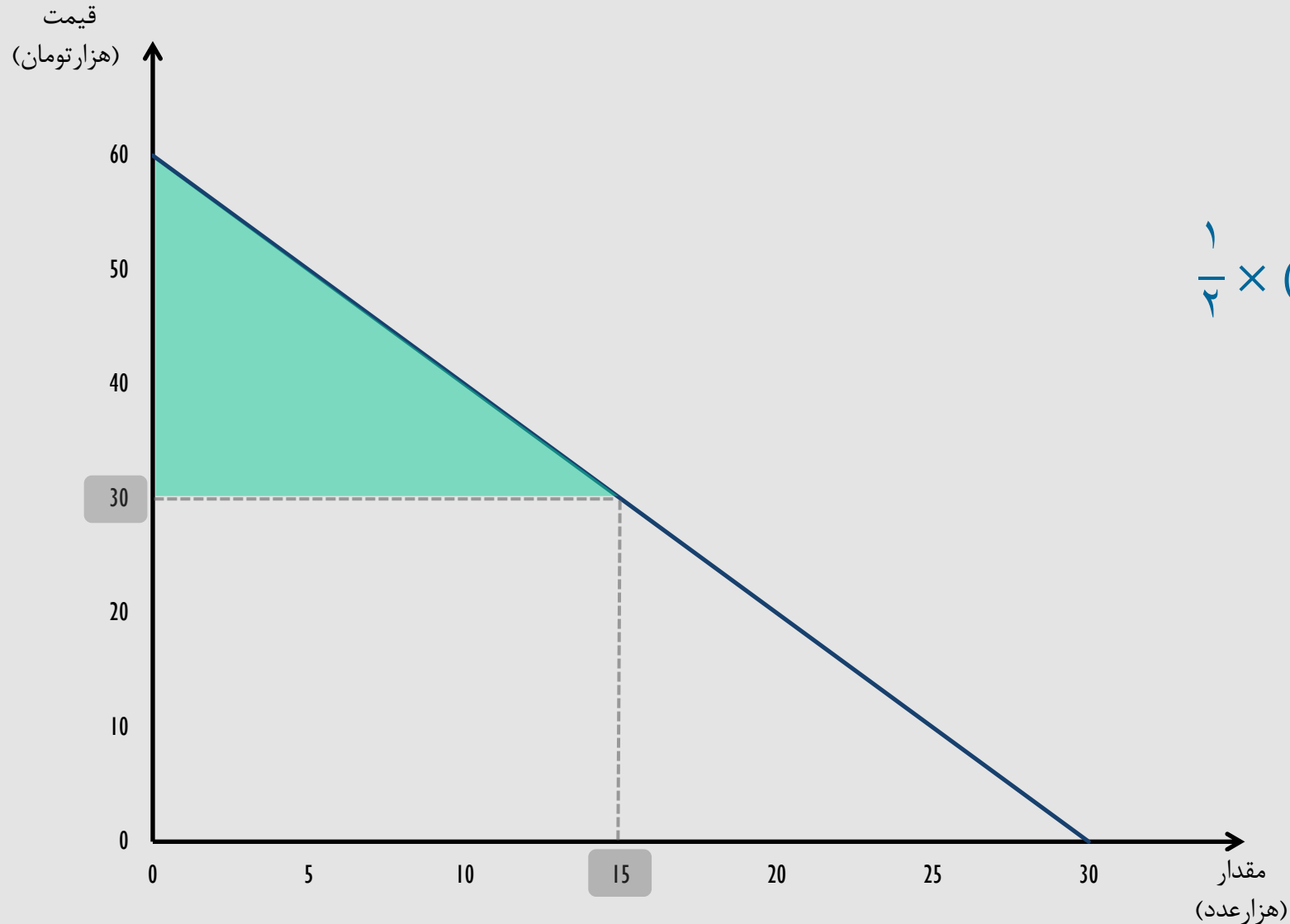
خریدار نهایی کیست؟

خریدار نهایی کسی است که تمایل به پرداخت او برای کالا، ۵۰ هزار تومان است.

مازاد رفاه او چقدر است؟

$$۵۰ - ۳۰ = ۲۰ \quad (\text{هزار تومان})$$

مازاد رفاه تقاضاکنندگان عینک

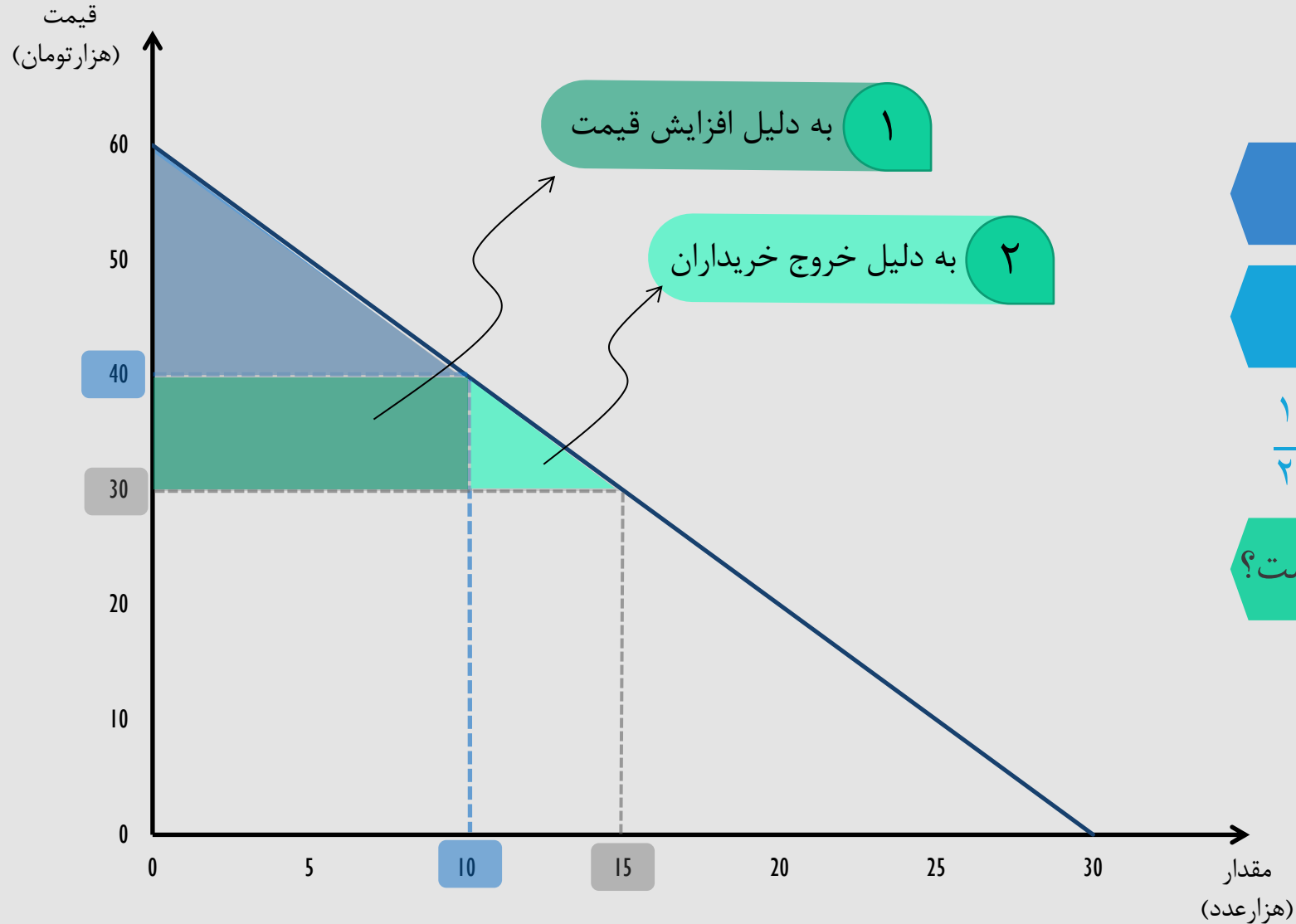

مازاد رفاه تقاضاکنندگان :

$$\frac{1}{2} \times (60 - 30) \times (15) = 225 \text{ (هزار تومان)}$$

مازاد رفاه تقاضاکنندگان عینک در نمودار

تاثیر تغییر قیمت در بازار عینک

قیمت عینک به ۴۰ هزار تومان افزایش پیدا میکند.

مازاد رفاه تقاضاکنندگان بازار چقدر است؟

$$\frac{1}{2} \times (60 - 40) \times (10) = 100 \quad (\text{هزار تومان})$$

کاهش مازاد رفاه تقاضاکنندگان بازار به چه دلیل است؟

اگر قیمت بازار کاهش یابد، چه می‌شود؟

تولید کنندگان

هزینه

هزینه:

- معیاری برای تمایل به فروش تولیدکننده

کتابفروشی‌ها	تمایل به فروش
مدرسه	۱۰۰
ققنوس	۲۰۰
ساربوک	۲۶۰

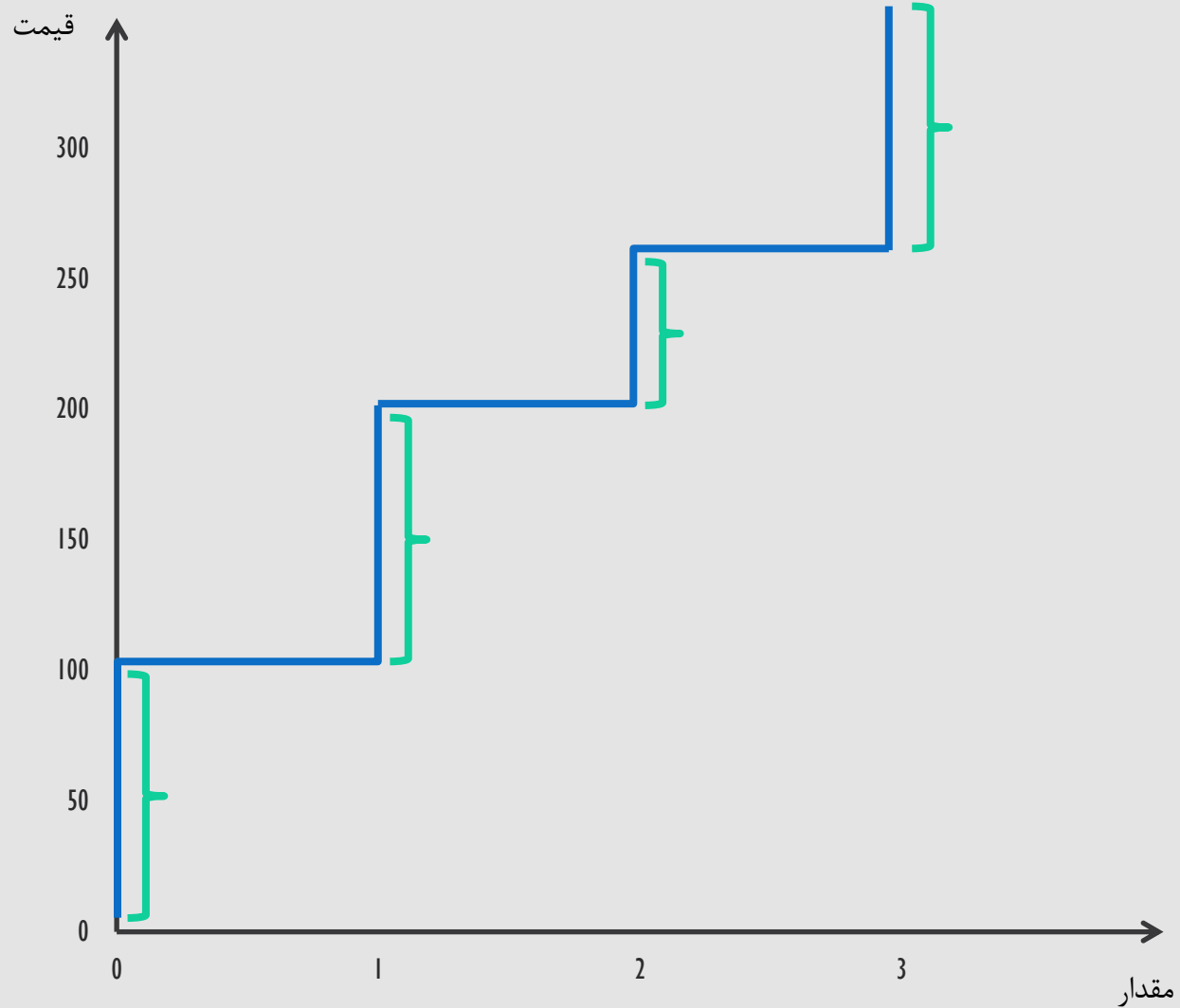
مثال:

- کتابفروش‌های شهر، می‌خواهند کتاب نمونه سوال عرضه کنند؛ هزینه تولید آنان متفاوت است.

اگر قیمت کتاب ۱۵۰ تومان باشد، چه کسی حاضر است کتاب بفروشد؟

جدول و منحنی عرضه کتاب

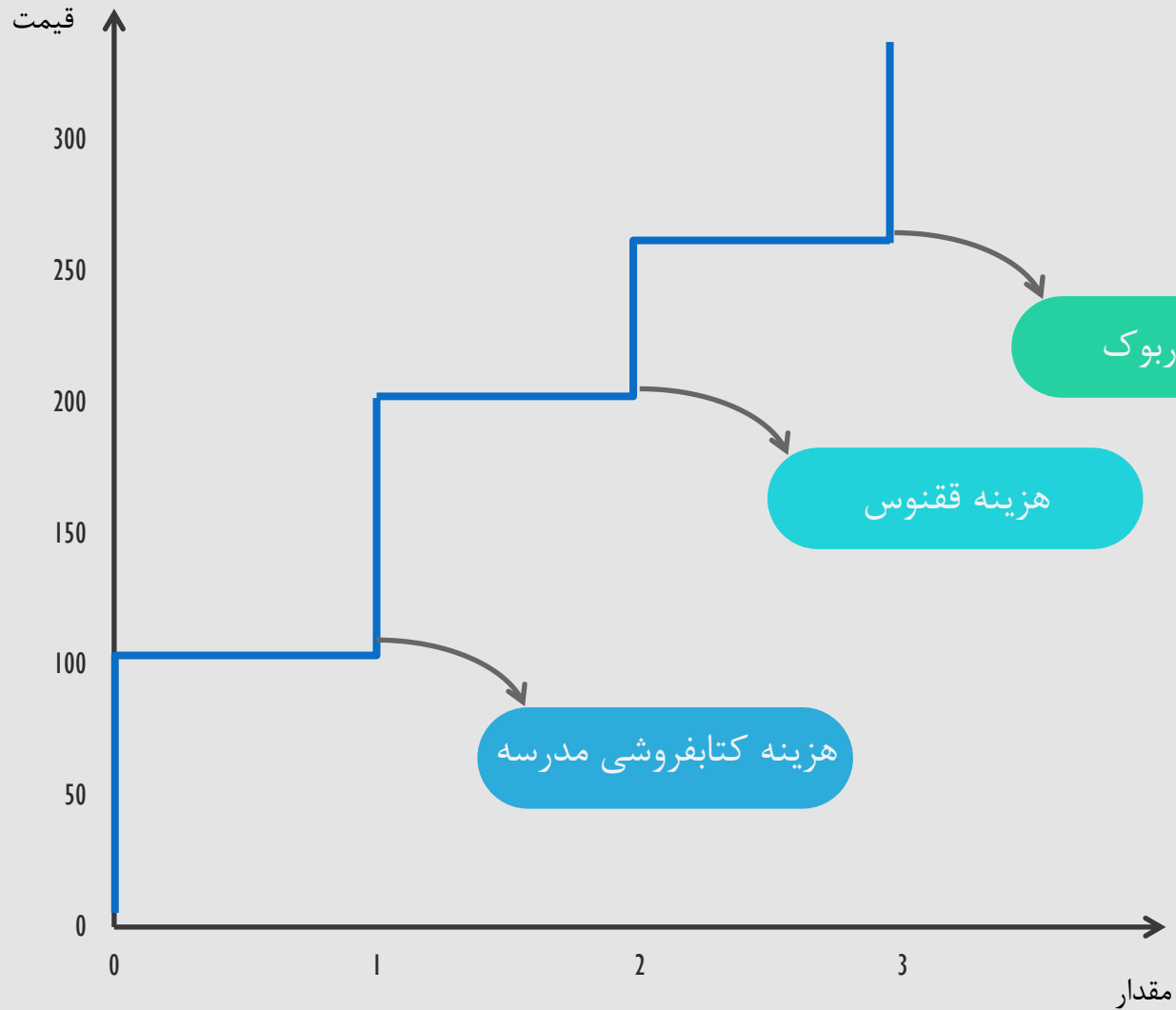

قیمت کتاب	مقدار عرضه کل
۰ تا ۱۰۰	۰
۱۰۰ تا ۲۰۰	۱
۲۰۰ تا ۲۶۰	۲
۲۶۰ و بالاتر	۳

چرا منحنی عرضه به صورت پله‌ای است؟

منحنی عرضه کتاب

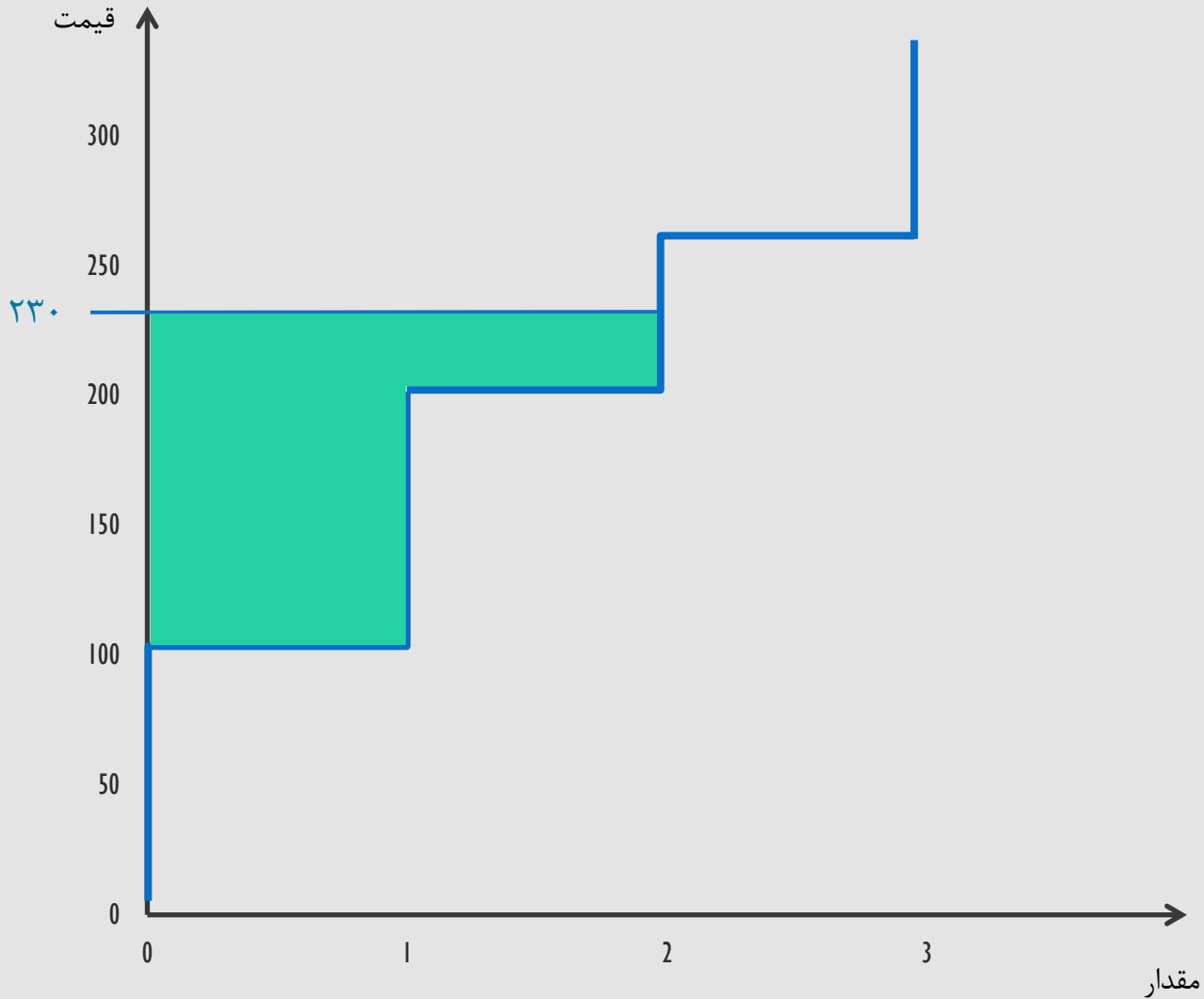

هزینه کتابفروشی‌ها در نمودار

فروشنده نهایی کیست؟

- در هر سطح از مقدار، ارتفاع منحنی عرضه، هزینه فروشنده نهایی است.
- فروشنده‌ای که اگر قیمت کمتر بود، بازار را ترک می‌کرد.

محاسبه مزاد رفاه تولیدکننده

اگر قیمت کتاب ۲۳۰ هزار تومان باشد.

مزاد رفاه کتابفروشی مدسه :

$$۲۳۰ - ۱۰۰ = ۱۳۰$$

مزاد رفاه ققنوس :

$$۲۳۰ - ۲۰۰ = ۳۰$$

مزاد رفاه کل = ۱۶۰ هزار تومان

در بازار، مزاد رفاه تولیدکننده برابر است با مساحت ناحیه زیر خط قیمت و بالای منحنی عرضه.

فروشنده نهایی

حال بازار عینک را در نظر بگیرید:

- قیمت عینک ۳۰ هزار تومان است.
- مقدار تعادلی ۱۵ هزار عدد است.

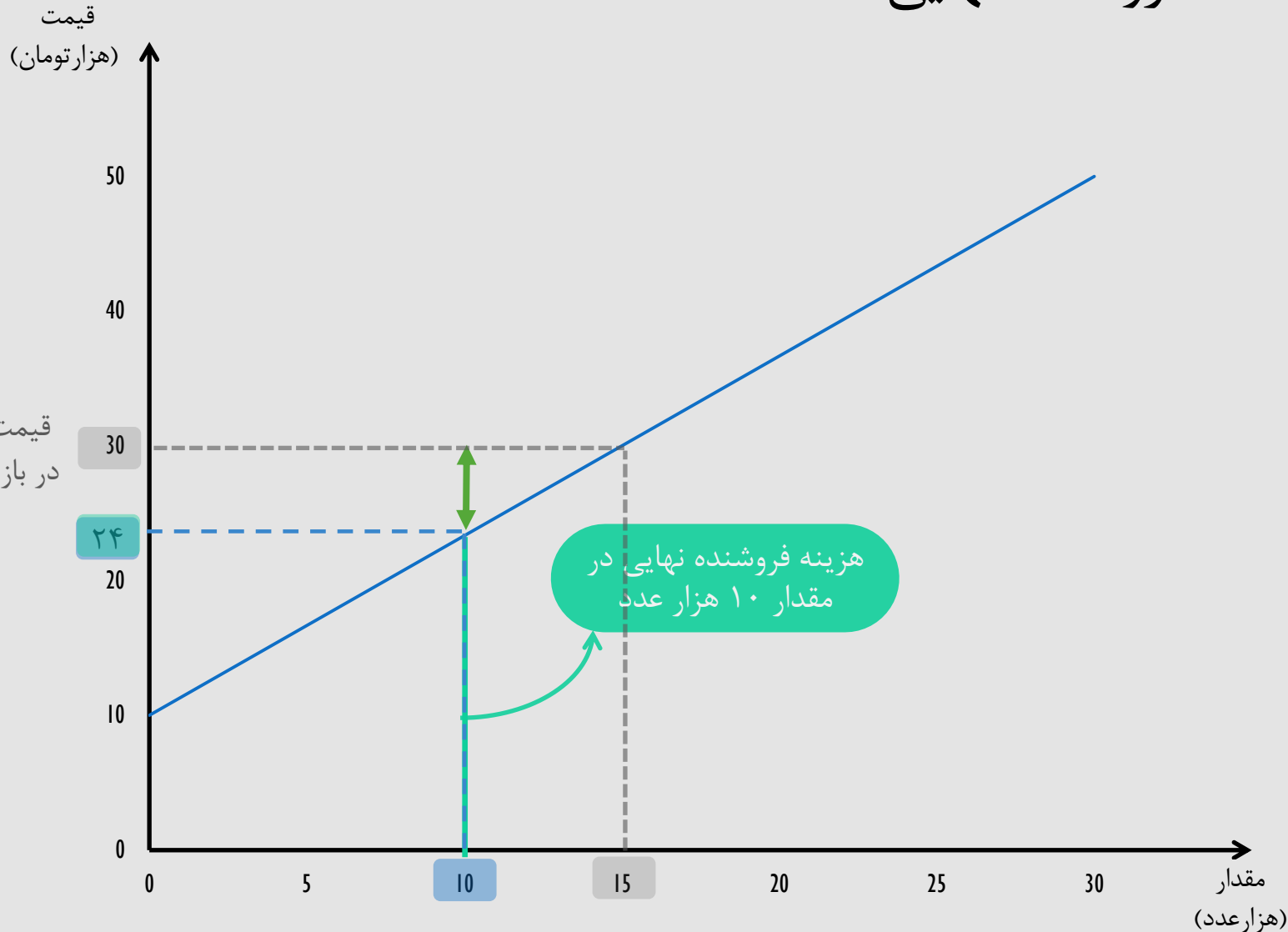
وقتی مقدار ۱۰ واحد است :

فروشنده نهایی کیست؟

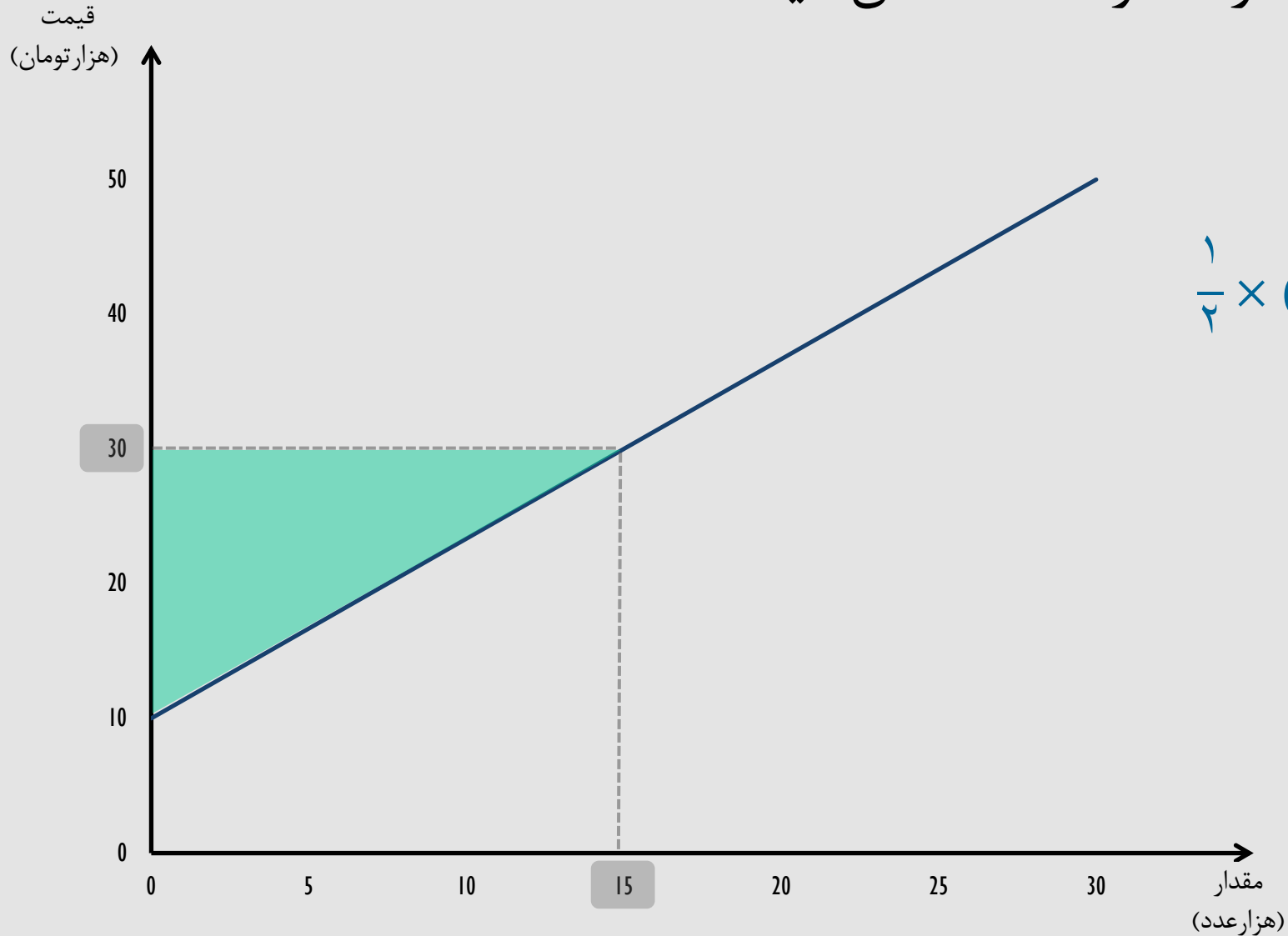
فروشنده نهایی کسی است که هزینه تولید کالا برای او، ۲۴ هزار تومان است.

مازاد رفاه او چقدر است؟

$$۳۰ - ۲۴ = ۶ \quad (\text{هزار تومان})$$

مازاد رفاه عرضه کنندگان عینک

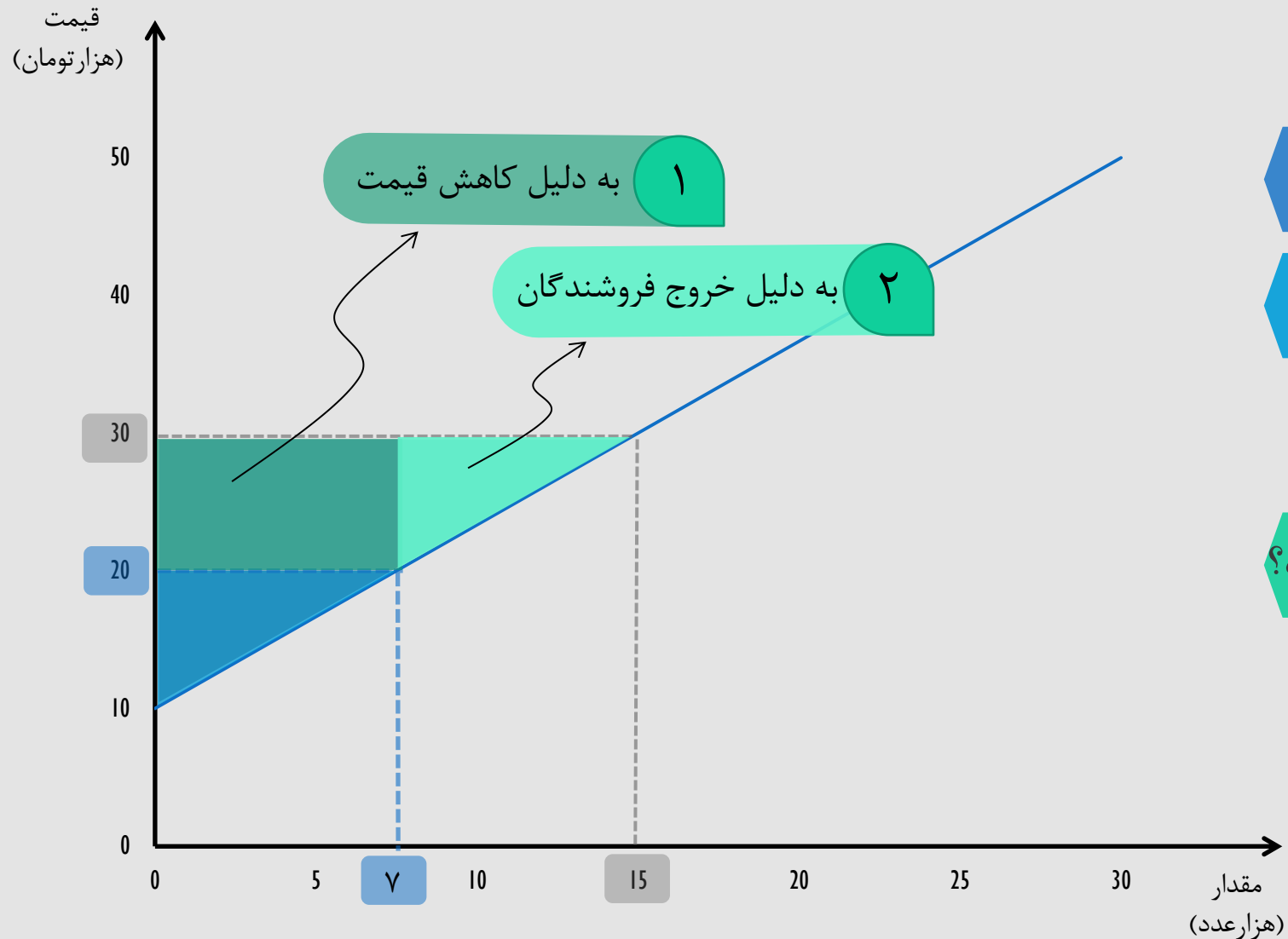

مازاد رفاه عرضه کنندگان :

$$\frac{1}{2} \times (30 - 10) \times (15) = 150 \text{ (هزار تومان)}$$

مازاد رفاه عرضه کنندگان عینک در نمودار

تاثیر تغییر قیمت در بازار عینک

قیمت عینک به ۲۰ هزار تومان کاهش پیدا می کند.

مازاد رفاه عرضه کنندگان بازار چقدر است؟

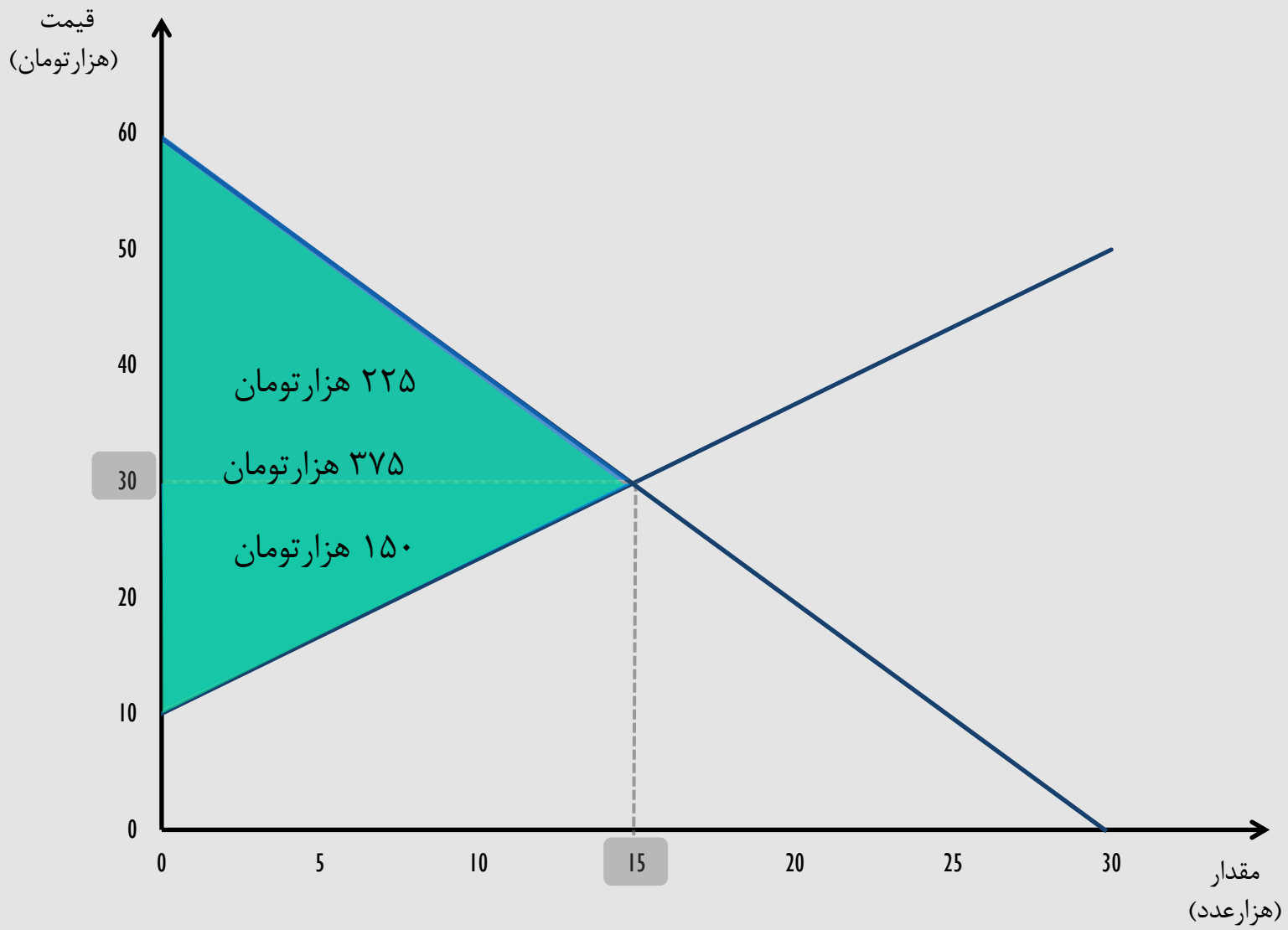
$$\frac{1}{2} \times (20 - 10) \times (7) = 35 \quad (\text{هزار تومان})$$

کاهش مازاد رفاه عرضه کنندگان بازار به چه دلیل است؟

اگر قیمت بازار افزایش یابد، چه می شود؟

کارایی بازار

مازاد رفاه کل

- مازاد رفاه مصرف کنندگان
- مازاد رفاه عرضه کنندگان
- مازاد رفاه کل

مازاد رفاه کل برابر است با مجموع مازاد رفاه عرضه کنندگان و مصرف کنندگان

تعاریف مازاد رفاه

مازاد رفاه مصرف کننده

اختلاف ارزش کالا برای خریداران و مبلغی که خریداران برای کالا پرداخت می کنند.

مازاد رفاه عرضه کننده

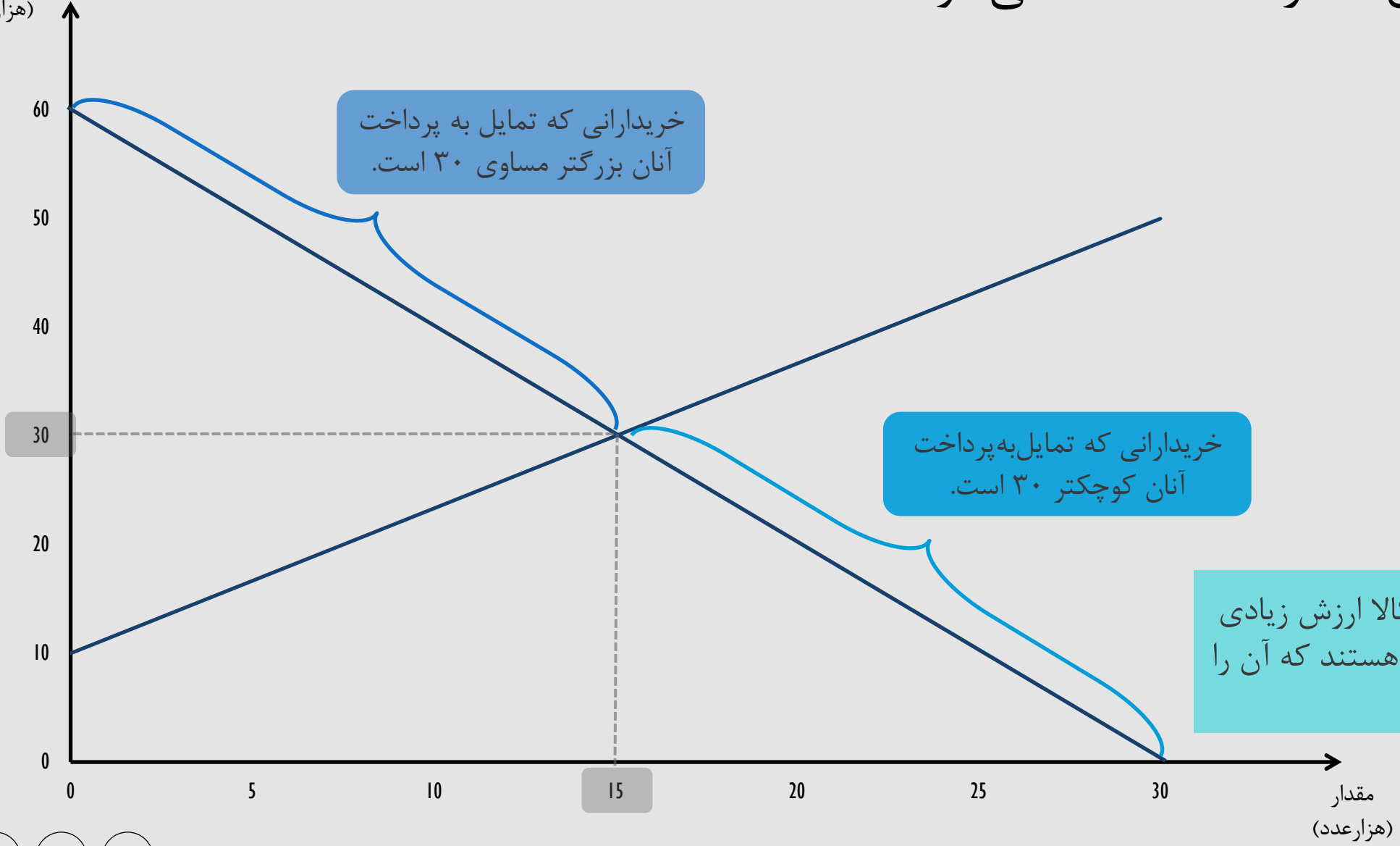
اختلاف بین مبلغی که فروشندگان دریافت می کنند و هزینه تولید آن کالا.

مازاد رفاه کل

اختلاف بین ارزش کالا برای خریداران و هزینه تولید آن کالا برای فروشندگان.

کدام خریداران، مصرف کننده کالا می شوند؟

خریدارانی که تمایل به پرداخت آنان بزرگتر مساوی ۳۰ است.

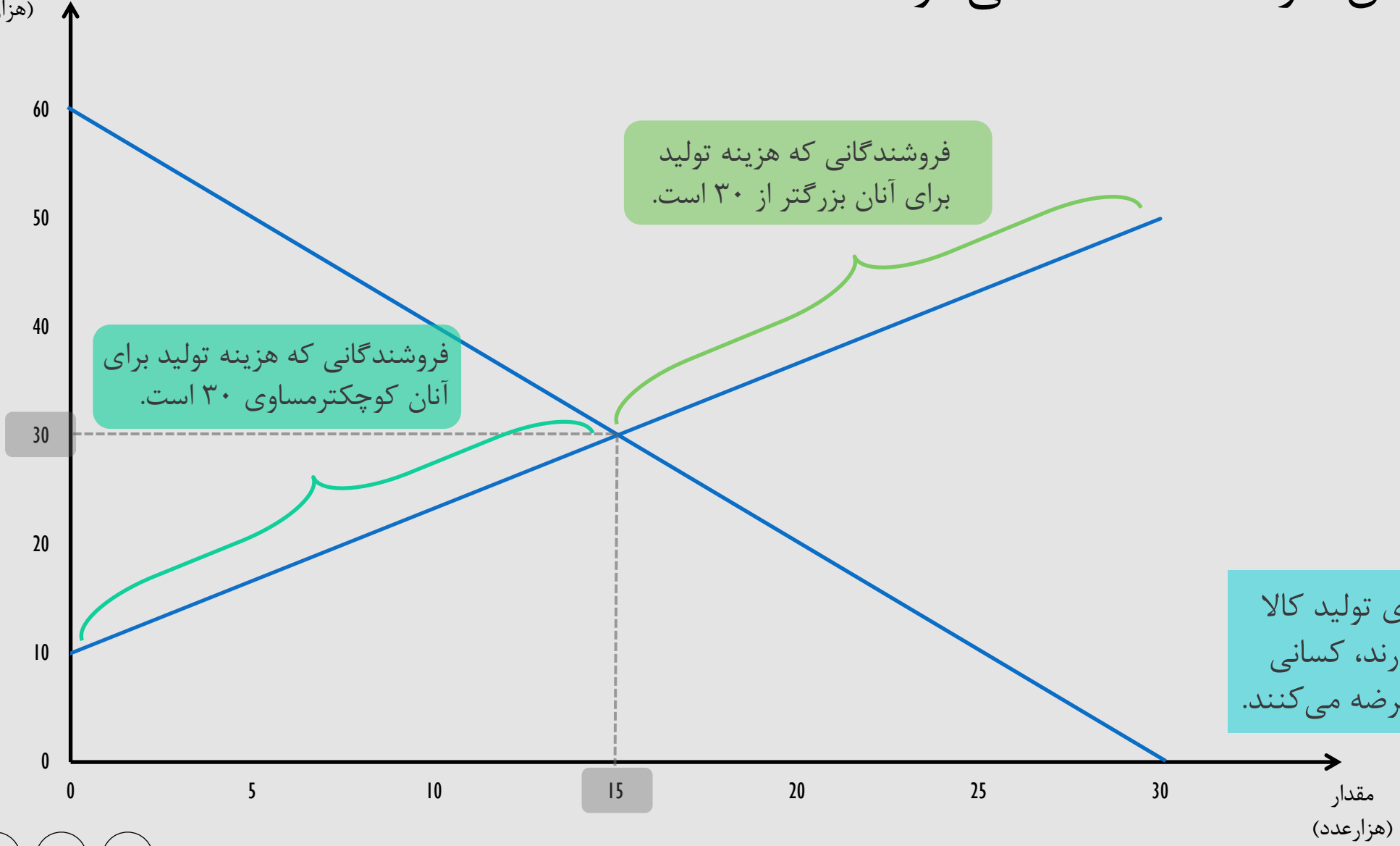
خریدارانی که تمایل به پرداخت آنان کوچکتر ۳۰ است.

خریدارانی که برای کالا ارزش زیادی قائل هستند، کسانی هستند که آن را مصرف می کنند.

کدام فروشندگان، عرضه کننده کالا می شوند؟

فروشندگانی که هزینه تولید برای آنان کوچکتر مساوی ۳۰ است.

فروشندگانی که هزینه تولید برای آنان بزرگتر از ۳۰ است.

فروشندگانی که برای تولید کالا کمترین هزینه را دارند، کسانی هستند که کالا را عرضه می کنند.

آیا تخصیص منابع کارآمد است؟

برنامه ریز مرکزی:

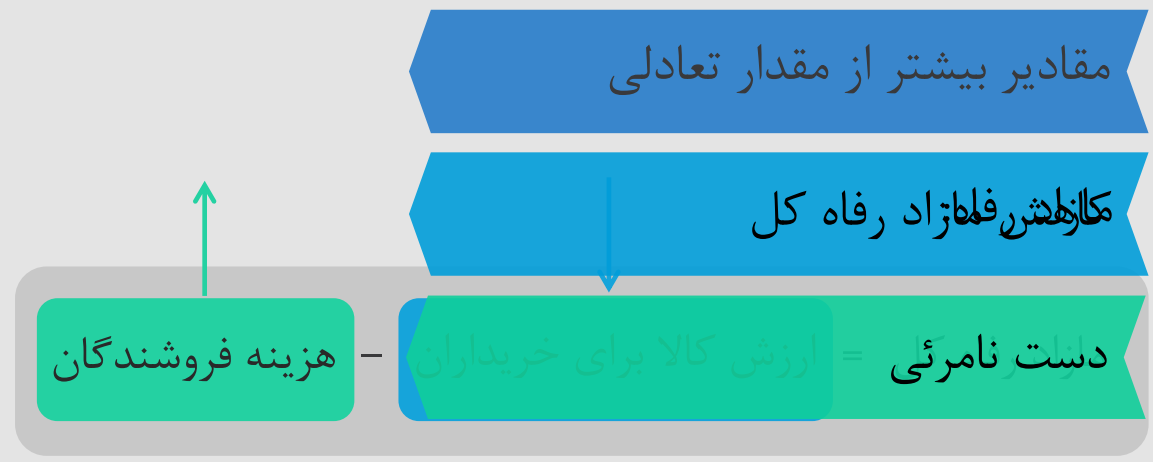
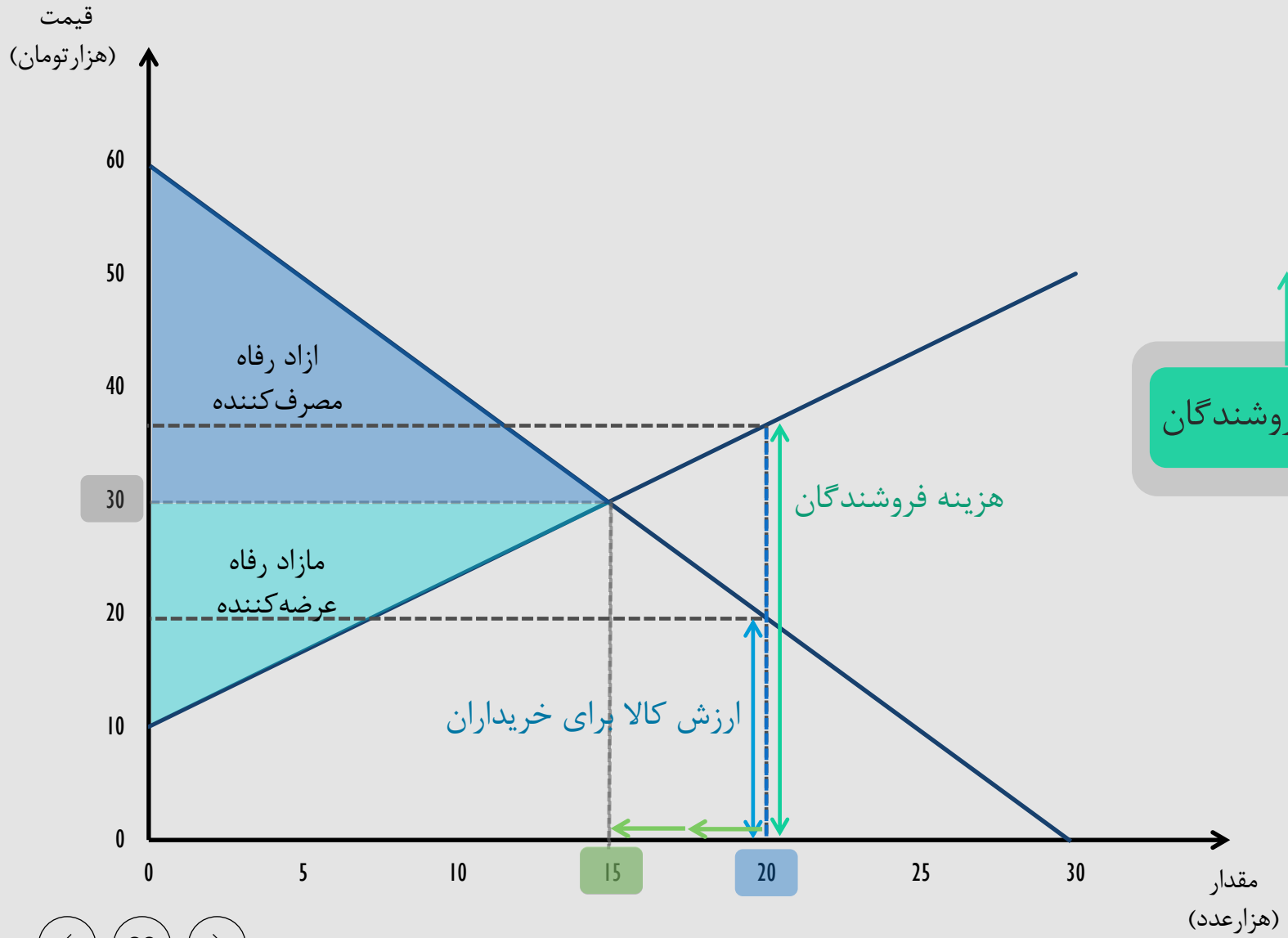
- معیار رفاه جامعه : حداکثرسازی رفاه کل

شرایط رفاه حداکثری جامعه:

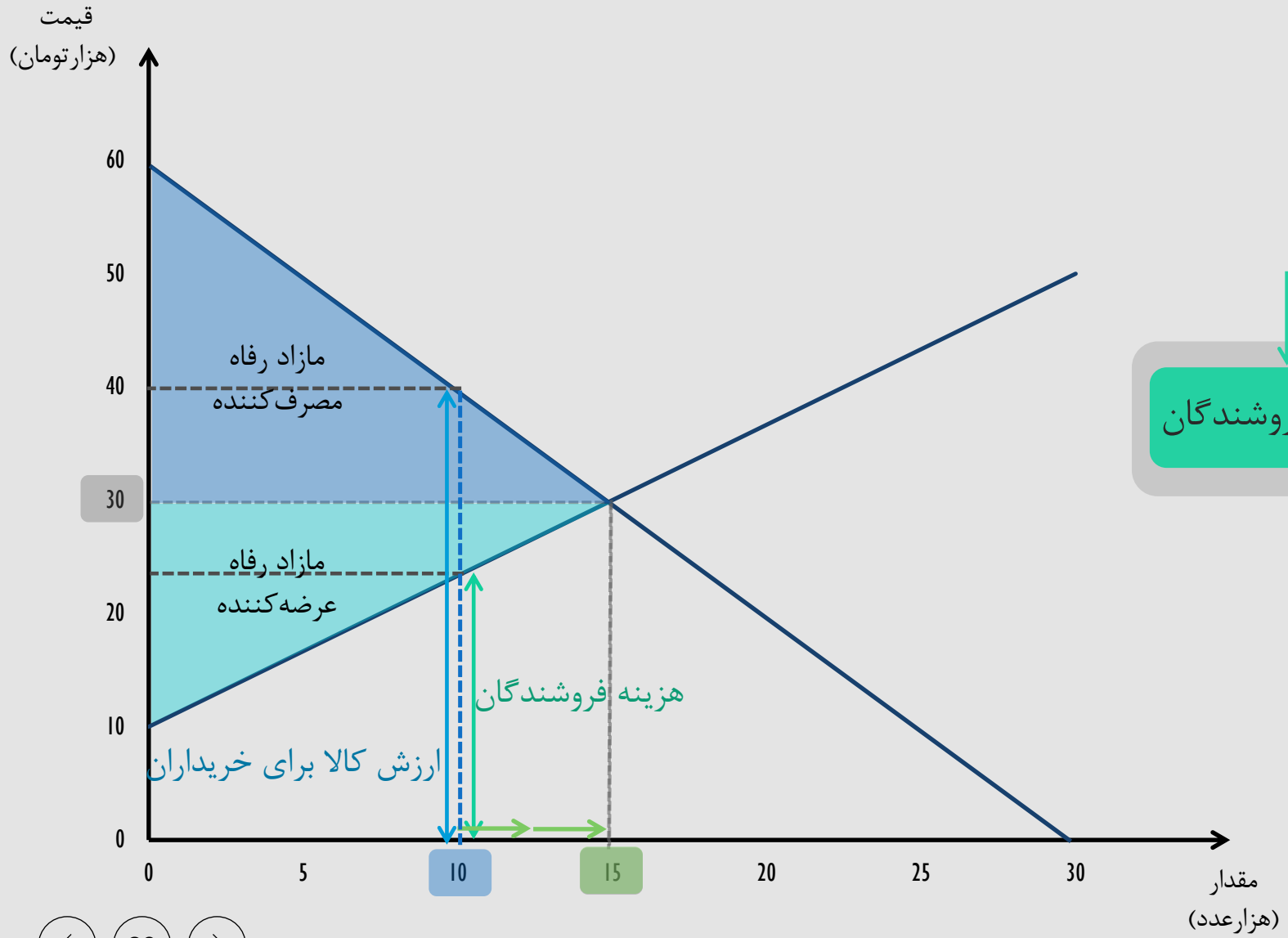
- کالاها توسط خریدارانی مصرف می شود که ارزش بالایی برای آنها قائل هستند.
- کالاها توسط عرضه کنندگان با کمترین هزینه تولید می شود.
- همیشه مقدار کالا در بازار به گونه ای است که مازاد رفاه کل حداکثر شود.

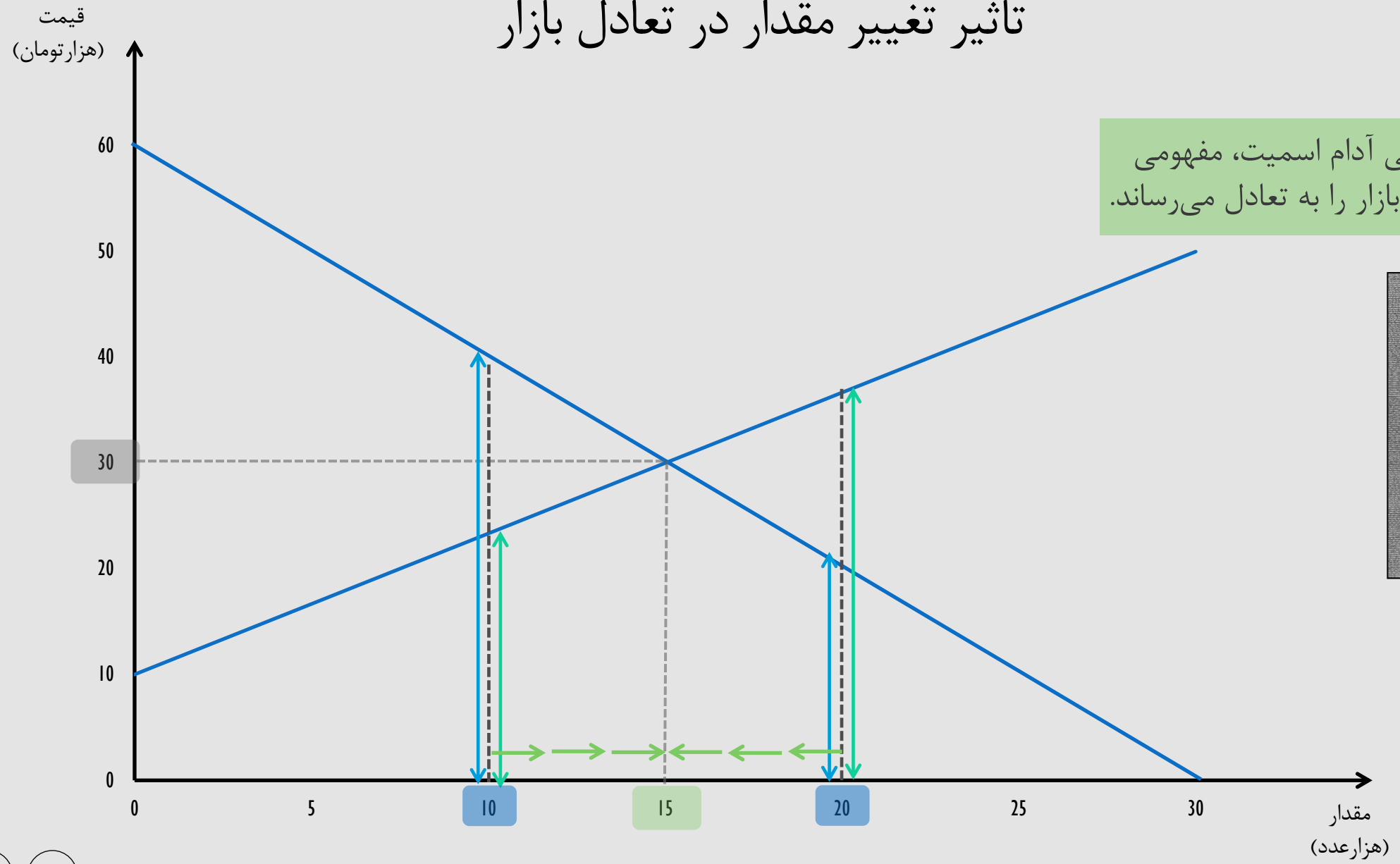
تاثیر تغییر مقدار در تعادل بازار

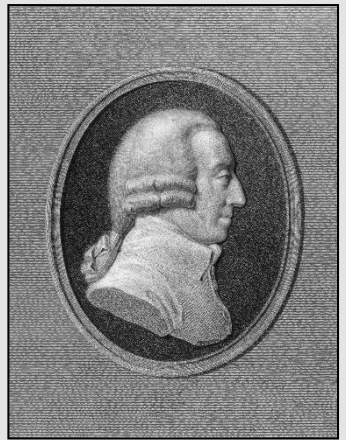
تأثیر تغییر مقدار در تعادل بازار

تأثیر تغییر مقدار در تعادل بازار

دست نامرئی آدام اسمیت، مفهومی است که با بازار را به تعادل می‌رساند.

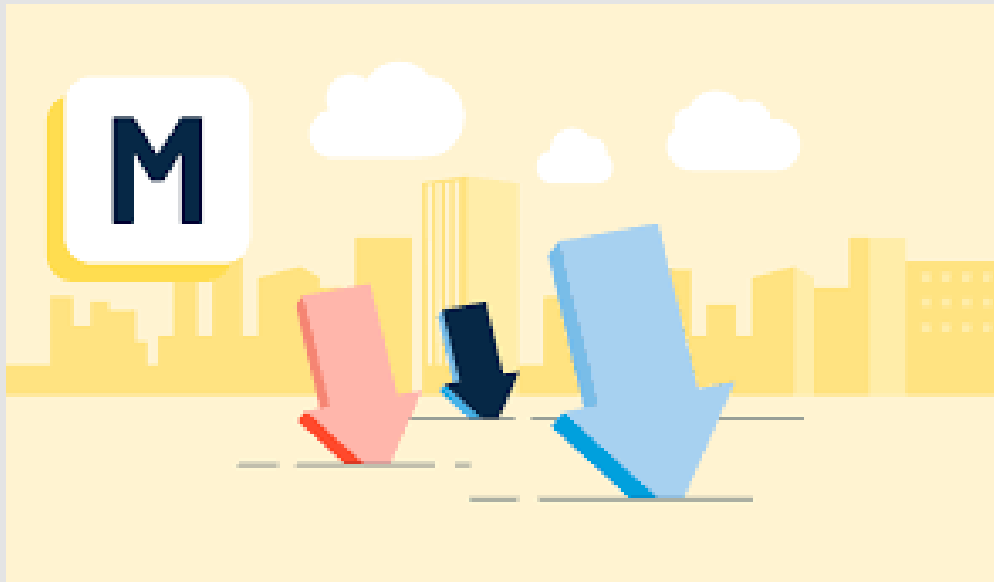
برخی از دلالتان، بلیط مسابقات را در روز اول فروش خریداری می کنند و سپس با قیمت بالاتر به متقاضیان بلیط می فروشند.

آیا فروش مجدد بلیط یک عامل مخل است یا راهی است برای کارآمدتر کردن بازارها؟

شکست بازار

چه زمانی دست نامرئی بازار، نمی‌تواند تعادلی را به ثمر برساند که کل منافع خریداران و فروشندگان به حداکثر رسد؟

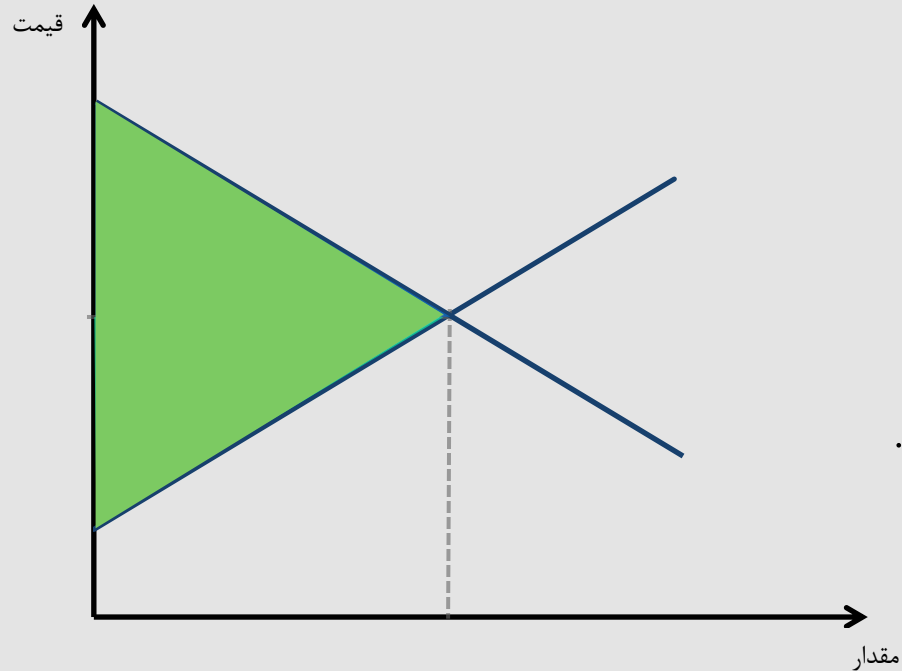

۱ وجود قدرت بازار

۲ وجود اثرات جانبی

۲ کالای عمومی

جمع‌بندی فصل

مازاد رفاه مصرف‌کننده:

- تمایل خریداران به پرداخت برای کالا منهای مبلغی که واقعاً پرداخت می‌کنند.
- منافی را که خریداران از شرکت در بازار به دست می‌آورند را اندازه‌گیری می‌کند.

مازاد رفاه تولیدکننده:

- مقداری که فروشندگان برای کالاهای خود دریافت می‌کنند منهای هزینه‌های تولید.
- سودی را که فروشندگان از شرکت در بازار به دست می‌آورند را اندازه‌گیری می‌کند.

تخصیص منابعی کارآمد:

- تخصیص منابعی که مازاد کل را به حداکثر می‌رساند، کارآمد است؛ و تعادل عرضه و تقاضا، مازاد کل را حداکثر می‌کند.
- دست‌نامرئی بازار، خریداران و فروشندگان را به تخصیص کارآمد منابع سوق می‌دهد.
- بازارها نمی‌توانند منابع را در صورت وجود عوامل شکست بازار به صورت کارآمد تخصیص دهند.

ممنون از توجه شما